

Succes, meneer/mevrouw Europa!

Al pratend over het minimumloon, de WAO en de plaatsing van Feyenoord voor het Europese beker-voetbal heeft Nederland deze week het voorzitterschap van de Europese Gemeenschap aanvaard. Vooral voor de minister van Financiën lijkt dat een historisch voorzitterschap te worden, waaronder de vormgeving van de Economische Monetaire Unie (EMU) haar beslag moet krijgen. Maar ook zaken als een mogelijke Europese rol in het vredesproces in het Midden-Oosten en een Europese energiepolitiek (plan-Lubbers) spreken tot de verbeelding. Cynici die denken dat het hier slechts om een technisch voorzitterschap gaat begrijpen het niet helemaal: ook in Europa zijn mannetjes belangrijk. Juist het feit dat Lubbers, Van den Broek en, meer recentelijk, ook Kok in het internationale overleg een grote reputatie hebben opgebouwd maakt dit voorzitterschap interessant.

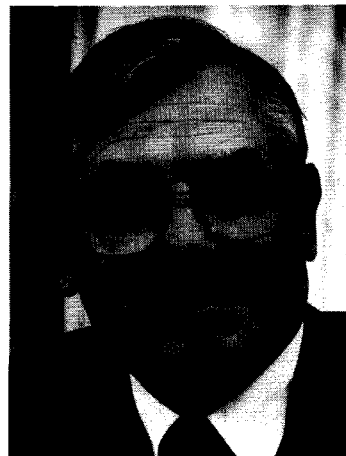
Wat de EMU betreft is er al een hoop voorwerk gedaan. Op een aantal hoofdlijnen is er overeenstemming over de noodzakelijke wijzigingen in het Verdrag van Rome en over de statuten voor de Europese Centrale Bank (ECB). Het monetaire beleid wordt op het niveau van de ECB getild, er zal geen monetaire financiering van overheidstekorten plaatsvinden en ook anderszins zal onverantwoord financieel gedrag van lidstaten niet worden gehonoreerd ('no bail-out'). Die ECB moet bovendien onafhankelijk worden, naar Nederlands/Duits model, ook daar lijkt men het over eens. Op zichzelf ziet dat er solide uit. Maar stel nu dat individuele landen hun (te) grote begrotingstekort keurig dekken met langlopende schuld, vanuit de gedachte dat het aanbod niet op kan, in die éne grote Europese kapitaalmarkt? Lopen we dan niet alsnog tegen de lamp? Wat te denken van het Italiaanse tekort, dat inmiddels in absolute termen even groot is als dat van de Verenigde Staten? (En dan hebben we het nog niet eens over de Grieken). Aanvullende regels, dus, om de soevereiniteit inzake de nationale begrotingstekorten wat in te dammen (en nog meer neuroses bij de Britse conservatieven: "They are now *prescribing* the family silver before *stealing* it").

Wat voor aanvullende regels? Ik zie drie opties: (1) plafonds, (2) een Gulden Regel (GR), of (3) een meer structurele oplossing. Het Delors-rapport, waarmee in 1989 de aftrap gegeven werd voor de huidige discussie, neemt het zekere voor het onzekere en bepleit statutaire plafonds voor begrotingstekorten. Dat lijkt het niet te halen en dat is misschien maar goed ook, want dergelijke plafonds worden in de praktijk meteen opgevuld. Daarna is iedere flexibiliteit weg en begint het katekwaad van het creatieve boekhouden. De GR dan? Die is erg in, op het ogenblik, ook internationaal. Ruim geformuleerd: geef meer ruimte voor kapitaaluitgaven dan voor tekorten op lopende rekening. Zoiets zal het wel worden, aangevuld met normen voor de schuldquote (overheidsschuld/nationaal inkomen) en de rentequote (rente op die schuld/nationaal inkomen). Dat ziet er solide uit, voor wie een oogje dicht doet voor de mogelijkheden die ook hier geboden worden voor creatief boekhouden: valt onderwijns niet onder de definitie van kapitaal? Dan privatiseren we de studiefinanciering toch?

Dergelijke problemen worden onderzocht in een meer structurele oplossing, waarbij de toelaatbare omvang van het totale overheidstekort gerelateerd wordt aan (de ontwikkeling van) het spaaroverschot van de overige sectoren, want daarbij vermindert iedere verschuiving van financieringslasten naar die overige sectoren (de markt, de overheidsbedrijven, de sociale verzekeringen of de lagere overheden) pro tanto de begrotingsruimte en is de *bedrijfsdus bedrogen*. De minimale statistische informatie die voor een dergelijke normstelling nodig is blijft ook na de monetaire eenwording voorhanden (bepaal het nationaal inkomen, de totale absorptie, het totale overheidstekort en schat de trendmatige groei; betalingsbalanscijfers zijn niet nodig). Een dergelijk systeem kan nog wat worden opgetuigd met toeters en bellen, maar daar gaat het hier niet om. Waar het om gaat is dat we op die manier de essentiële regelen die geregeld moet worden, niet meer en niet minder: laat geen enkele lidstaat een groter beslag op besparingen leggen dan zich verdraagt met de beoogde externe waarde van de ECU.

De opletende lezer heeft in het bovenstaande het aloude Nederlandse structurele begrotingsbeleid herkend en zit nu wat te gniffelen: die Wolfson, zo oud (zie nieuwe foto) en nog zo onbedorven. Hoe was het ook alweer afgelopen met dat structurele begrotingsbeleid? Precies. Bij ons liep het spaak omdat de minister/de wetgever in laatste instantie zijn eigen begrotingsruimte en zijn eigen structurele groeiverwachting vaststelde; daarmee zat de kat van meet af aan op het spek. In een Europese optiek zou dat door de Commissie/Ecofin gebeuren, na consultatie van het Monetaire Comité en de onafhankelijke ECB, waarna de nationale ministers van Financiën (opgelucht) mopperend huiswaarts keren met de boodschap dat er niet meer in zat, in Brussel. Allemaal volgens het beproefde sla mij, sla mij-model dat ze desgewenst van de collega's van Landbouw kunnen afkijken. Een gelaagde structuur, waarbij kat en spek gescheiden worden. Waarbij in Brussel alleen geregeld wordt wat er geregeld moet worden, zonder onereuze landenexamens om katekwaad boven water te brengen en zonder overbodige inbreuken op de nationale soevereiniteit. "How about it, Mr. Major?"

Doen dus? Ik weet het niet. In dit soort onderhandelingen speelt meer dan de logica alleen. Het blote feit dat iedereen gelooft in die onzin van de GR is ook wat waard. En wie de Italianen in het hok krijgt, krijgt achteraf van mij gelijk op welke argumentatie dan ook. Er zullen nog hoge eisen gesteld worden aan de Nederlandse onderhandelaars/voorzitters, zowel in het EMU-overleg als op al die andere terreinen waarop het kabinet in het komende halfjaar boven het niveau van Feyenoord moet zien te spelen. Laten we meneer/mevrouw Europa maar veel wijsheid en vooral veel leepheid toewensen!

D.J. Wolfson